

Η εποχή των ηρώων: Θησέας και Ηρακλής.

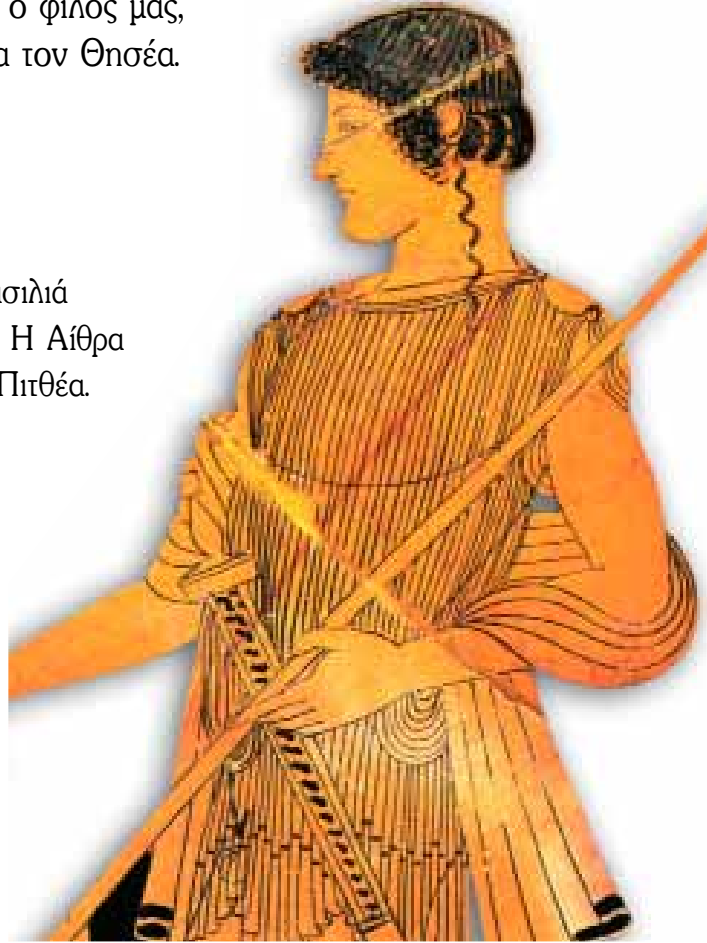
Ένας άνδρας με απλό ντύσιμο και πλούσια γενειάδα είναι σκυμμένος πάνω στα γραπτά του. Είναι ο Καλλίμαχος που τελειώνει ένα μεγάλο ποίημα. Το ποίημα αυτό μιλάει για τη ζωή του Θησέα.

Κάτι όμως τάραξε την προσοχή του. Ο Καλλίμαχος μένει άφωνος βλέποντας ένα φτερωτό άλογο έξω από το σπίτι του. Όπως κατάλαβες είναι ο φίλος μας, ο Πήγασος. Μάλλον πήγε να μάθει περισσότερα για τον Θησέα.

Ο Θησέας ήταν γιος του βασιλιά της Αθήνας Αιγέα και της Αίθρας. Η Αίθρα ήταν κόρη του βασιλιά της Τροιζήνας Πιθθέα.

Ο Αιγέας δεν περίμενε να γεννηθεί ο Θησέας. Άφησε την Αίθρα να γεννήσει και να μεγαλώσει μόνη της το παιδί και επέστρεψε στην Αθήνα. Το έκανε αυτό για να μη χάσει το θρόνο του από τους εχθρούς του. Πριν φύγει όμως έκρυψε το σπαθί και τα σανδάλια του, κάτω από ένα βράχο. Όταν μεγάλωσε ο Θησέας τα βρήκε και πήγε να τον συναντήσει.

Στο δρόμο για την Αθήνα ο Θησέας αντιμετώπισε διάφορες δυσκολίες και συνάντησε πολλούς κακοποιούς. Ξεπέρασε τις δυσκολίες, νίκησε τους κακοποιούς κι ήρθε αντιμέτωπος με άγρια ζώα που προκαλούσαν μεγάλες καταστροφές στους ανθρώπους.

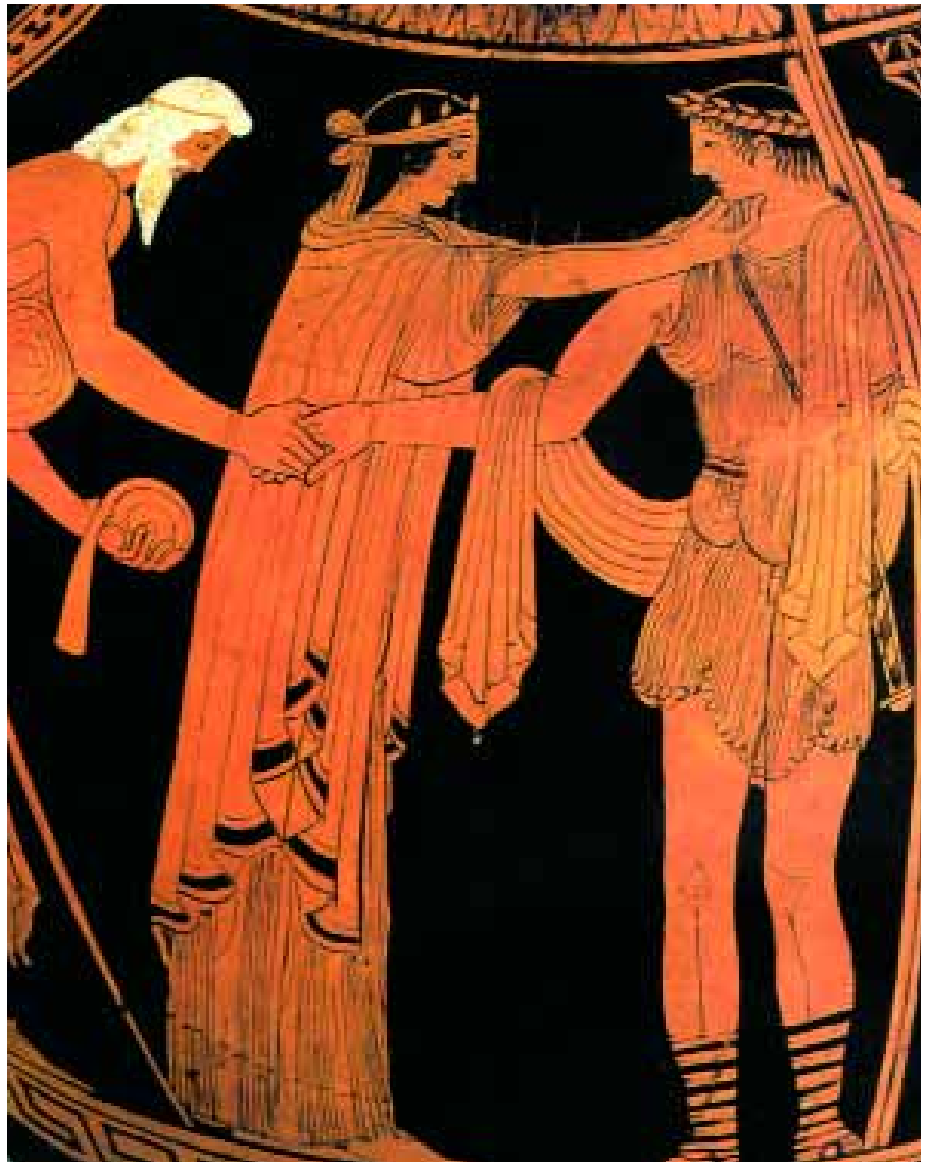
Μετά από τις περιπέτειές του αυτές, έφτασε στην Αθήνα και συνάντησε τον πατέρα του, στον οποίο έδειξε τα σημάδια της αναγνώρισης. Ο πατέρας του όμως αντιμετώπιζε ένα μεγάλο πρόβλημα.

Κάθε χρόνο οι Αθηναίοι έστελναν 7 νέους και 7 νέες στην Κρήτη. Εκεί τους έκλειναν στον Λαβύρινθο και κανείς δεν έβγαινε ζωντανός. Στον Λαβύρινθο, που έχτισε ο Δαίδαλος, κατοικούσε ένα παράξενο πλάσμα, ο Μινώταυρος.

Ο Πήγασος με την παρέα του δεν τον είχε συναντήσει, αλλά είχε δει εικόνες του πάνω σε αγγεία.

Η στιγμή της αναγνώρισης.

Η Αθήνα είναι μια πόλη με μεγάλη ιστορία. Η αρχαία Αθήνα θεωρείται η πατρίδα της Δημοκρατίας. Εκατομμύρια άνθρωποι την επισκέπτονται κάθε χρόνο για να θαυμάσουν από κοντά την Ακρόπολη, τον Παρθενώνα, τα Προπύλαια και τα άλλα μνημεία της. Σήμερα κατοικείται από 4 εκατομμύρια ανθρώπους περίπου και είναι η πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Ο Μινώταυρος ήταν ένα τέρας. Είχε σώμα ανθρώπου και κεφάλι ταύρου. Μητέρα του ήταν η γυναίκα του Μίνωα, η Πασιφάη, και πατέρας του...ένας ταύρος. Η Πασιφάη είχε ερωτευτεί τον ταύρο που είχε κάνει δώρο στο Μίνωα ο θεός Ποσειδώνας. Ο Μίνωας είχε κλείσει τον Μινώταυρο στον Λαβύρινθο. Του έριχνε, για τροφή, τους κατάδικους του βασιλείου του και τους νέους με τις νέες που έστελναν οι Αθηναίοι σα φόρο, επειδή τους είχε νικήσει ο Μίνωας.

Η κατάσταση αυτή κράτησε πολλά χρόνια, μέχρι που ο Θησέας αποφάσισε να βάλει ένα τέλος στο πρόβλημα του πατέρα του.

Ο Μινώταυρος με τη μητέρα του την Πασιφάη.

Ο Μινώταυρος όπως τον φαντάστηκε ένας σύγχρονος ζωγράφος: ο Πικάσο.

- Τι νομίζετε να μας λέει ο μύθος αυτός; Τι συμβολίζει η θυσία των νέων στον Μινώταυρο; Στη χώρα που ζείτε υπάρχουν τέτοιοι μύθοι;

Καθώς δεν μπορούσε να δεχτεί τη θυσία τόσων νέων παιδιών στον Μινώταυρο, ο Θησέας έπεισε τον πατέρα του τον Αιγέα, να τον στείλει μαζί με τα παιδιά, που πήγαιναν για θυσία στην Κρήτη. Σκοπός του ήταν να συναντήσει τον Μινώταυρο και να τον σκοτώσει.

Πριν φύγει ο Θησέας υποσχέθηκε στον πατέρα του πως επιστρέφοντας, αν σκότωνε τον Μινώταυρο, θα άλλαζε τα πανιά του καραβιού από μαύρα σε άσπρα. Έτσι θα του έστελνε ωρύτερα και από μακριά τα καλά μαντάτα. Με αυτή τη συμφωνία έφυγε από την Αθήνα.

Στην Κρήτη, τον ερωτεύτηκε η Αριάδνη, η κόρη του Μίνωα. Γι' αυτό και αποφάσισε να τον βοηθήσει. Του έδωσε ένα κοφτερό σπαθί και ένα κουβάρι κλωστή...

Η Αριάδνη.

- Γιατί η Αριάδνη έδωσε στον Θησέα το κουβάρι και το σπαθί; Τι λες να έκανε μ' αυτά;
- Πώς σου φάνηκε η απόφαση του Θησέα να πάει στην Κρήτη;
- Πώς σου φαίνεται που μια γυναίκα βοήθησε τον ήρωα; Θα τα κατάφερνε ο Θησέας χωρίς τη βοήθειά της;

Όταν τελειωσαν όλα, ο Θησέας μπήκε στο πλοίο για να γυρίσει στην Αθήνα με τους υπόλοιπους νέους και νέες. Ξέχασε όμως από τη χαρά του να αλλάξει τα πανιά. Ο Αιγέας, που τον περίμενε με αγωνία στο Σούνιο, είδε από μακριά τα μαύρα πανιά. Από τη λύπη του έπεσε στη θάλασσα. Από τότε το πέλαγος πήρε το όνομά του.

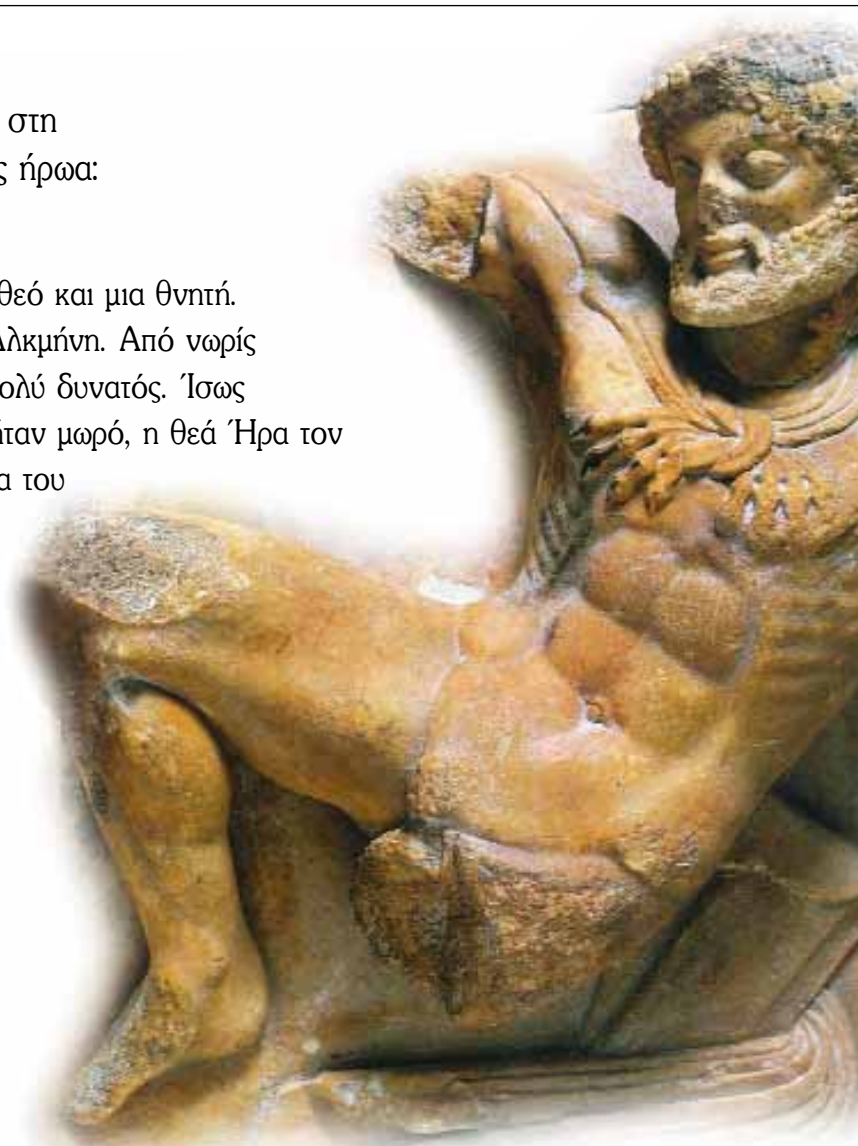
Η νίκη του Θησέα κατά του Μινώταυρου και το τέλος της θυσίας των Αθηναίων, μπορεί να συμβολίζει διάφορα πράγματα:

- α) το τέλος της κυριαρχίας των Μινωιτών,**
- β) μια δοκιμασία που έπρεπε να περάσουν οι νέοι για να αποδείξουν, πριν γίνουν πολίτες, ότι ήταν έξυπνοι και θαρραλέοι.**

- Εσύ τι νομίζεις ότι συμβόλιζε η νίκη του Θησέα;
- Έχεις ξανακούσει τη λέξη «κυριαρχία»; Τι σημαίνει; Μπορείς να ψάξεις και να βρεις από την ιστορία παραδείγματα κυριαρχίας και να τα συγκρίνεις μεταξύ τους;

Μέχρι τώρα πολλές φορές στο ταξίδι μας στη Μυθοχώρα, συναντήσαμε ένα γνωστό μας ήρωα: τον Ηρακλή.

Ο Ηρακλής γεννήθηκε στη Θήβα από έναν θεό και μια θνητή. Πατέρας του ήταν ο Δίας και μητέρα του η Αλκμήνη. Από νωρίς έδειξε πως, όταν θα μεγάλωνε, θα γινόταν πολύ δυνατός. Ίσως θα θυμάσαι από παλιότερα βιβλία ότι, όταν ήταν μωρό, η θεά Ήρα τον αντιπαθούσε. Γι' αυτό κι έστειλε στην κούνια του δύο τεράστια φίδια για να τον σκοτώσουν. Ο μικρούλης Ηρακλής δεν τους έκανε τη χάρη. Τα έπνιξε με μεγάλη ευκολία.

Ο Ηρακλής και ταάτυχα φίδια.

Η Θήβα σήμερα.

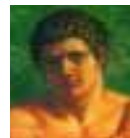
Η Θήβα, μια από τις σημαντικότερες πόλεις του νομού Βοιωτίας στη Στερεά Ελλάδα, κατοικείται ήδη από τα Νεολιθικά χρόνια (περίπου 6000 π. Χ.) και φτάνει σε μεγάλη ανάπτυξη κατά τη Μυκηναϊκή Περίοδο (1600- 1100 π. Χ.). Μετά τη μάχη της Χαιρώνειας έχασε τη μεγάλη της δύναμη. Σημαντικά μνημεία της είναι το μυκηναϊκό ανάκτορο ή Καδμείον, ο ναός του Ισμηνίου Απόλλωνα, οι πύλες της Καδμείας και, 8 χλμ. δυτικά από τη Θήβα, το ιερό των Καβείρων (Καβείριο), όπου γίνονταν τελετές μύησης των νέων.

Σήμερα, στη Θήβα κατοικούν περίπου 20.000 άνθρωποι. Ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία καλλιεργώντας προϊόντα όπως δημητριακά, κηπευτικά, βαμβάκι και καπνό. Πολλοί επίσης από τους κατοίκους της Θήβας εργάζονται στα εργοστάσια της περιοχής.

Στη Θήβα εκτός από τα αρχαιολογικά μνημεία υπάρχουν και σημαντικές βυζαντινές εκκλησίες, όπως το εκκλησάκι του Μεγάλου Βασιλείου και ο Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που είναι η σημερινή μητρόπολη.

- Συγκέντρωσε πληροφορίες για το Καδμείο, τις επτά μυθικές πύλες της Θήβας και το Καβείριο και ανακοίνωσέ τις στην τάξη.

Ο Ηρακλής όταν μεγάλωσε θέλησε να γνωρίσει τον κόσμο. Γι' αυτό και άρχισε να ταξιδεύει.

Χάρτης της Στερεάς Ελλάδας.

Στο πρώτο του ταξίδι ο Ηρακλής βρέθηκε μπροστά σε ένα δύσκολο σταυροδρόμι. Έμεινε πολλή ώρα εκεί χωρίς να μπορεί να αποφασίσει ποιο δρόμο θα πάρει.

Τότε παρουσιάστηκαν, μπροστά του, δυο γυναίκες.

Η πρώτη έσκυψε και είπε στον Ηρακλή:

- «Νεαρέ μου, βλέπω ότι διστάζεις και δεν μπορείς να αποφασίσεις ποιο δρόμο θα ακολουθήσεις στη ζωή σου. Μήπως χρειάζεσαι βοήθεια;»

- «Να 'σαι καλά.

Πώς σε λένε», απάντησε ο Ηρακλής.

- «Χμ... Πολλοί με φωνάζουν Κακία.»

- «Και πώς μπορείς να με βοηθήσεις;»

- «Α...δεν έχεις παρά να με ακολουθήσεις. Θα κάνεις ό,τι σου λέω και θα 'χεις ό,τι επιθυμείς.

Δεν θα χρειαστεί ποτέ να δουλέψεις.

Έλα!... Έλα μαζί μου.

Μη διστάζεις».

Ο Ηρακλής έμεινε για λίγο σκεπτικός.

Ο Ηρακλής.

Τότε τον πλησίασε η άλλη γυναίκα. Τον κοίταξε στα μάτια και του είπε:

- «Ηρακλή εγώ μπορώ να σου προσφέρω όσα και η Κακία σου υποσχέθηκε. Όμως υπό έναν όρο! Πρέπει να δουλέψεις σκληρά και τίμια για να τα αποκτήσεις. Αν ακολουθήσεις το μονοπάτι μου, οι άνθρωποι θα σε αγαπήσουν και θα σε τιμήσουν».

Η Κακία.

Η Αρετή.

Ο Ηρακλής σκέφτηκε κάμποση ώρα. Δύσκολη απόφαση. Κι από ό,τι φαινόταν, η απόφασή του αυτή θα έκρινε όλη τη ζωή του. Από τη μια εύκολα πλούτη και δύναμη κι από την άλλη αγώνας, δουλειά και δόξα.

-«Θα έρθω μαζί σου», είπε στην Αρετή ο Ηρακλής και γύρισε την πλάτη στην Κακία.

Παιδιά,
θέλετε να παίξετε σε θέατρο
την ιστορία του Ηρακλή,
της Αρετής και της Κακίας;

- Συζήτησε με τους συμμαθητές σου, στην τάξη, τα λόγια της Αρετής και της Κακίας. Γιατί διάλεξε τελικά την Αρετή ο Ηρακλής;

- Εσύ τι θα έκανες στη θέση του; Ποιο μονοπάτι θα διάλεγες;

Στα πιο πολλά μέρη που πήγε ο Ηρακλής έκανε και κάποιο κατόρθωμα. Τα κατορθώματα αυτά, που έμειναν γνωστά ως άθλοι του Ηρακλή, τον έκαναν ζακουστό.

Ήρθε αντιμέτωπος με μεγάλες δυσκολίες. Με εντολή της Ήρας, ο ξάδερφός του ο Ευρυσθέας,

που τον αντιπαθούσε, του ανέθεσε κάποιες πολύ δύσκολες αποστολές. Πίστευε πως έτσι ο Ηρακλής δε θα γυρνούσε ζωντανός, για να διεκδικήσει το θρόνο του. Ο φίλος μας ο Πήγασος θα σου διηγηθεί τώρα τους άλλους άθλους του Ηρακλή.

Πρώτα, λοιπόν, σκότωσε ένα λιοντάρι, που ζούσε στη Νεμέα της Πελοποννήσου κι έκανε μεγάλες ζημιές στην περιοχή. Στη συνέχεια αντιμετώπισε ένα τέρας, που είχε εννέα κεφάλια με μορφή φιδιού. Το τέρας αυτό κατοικούσε στη λίμνη Λέρνη της Πελοποννήσου. Γι' αυτό το ονόμασαν Λερναία Ύδρα.

Ο Ηρακλής και η Λερναία Ύδρα.

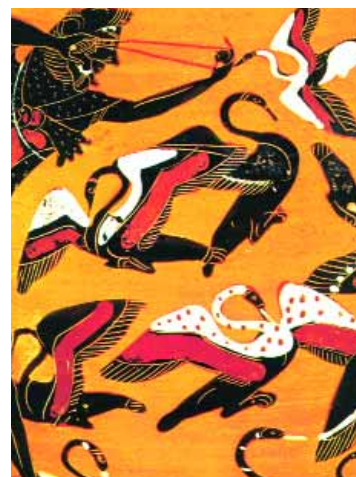
Ο Ηρακλής και το Λιοντάρι της Νεμέας.

Κατόπιν ταξίδεψε στα βόρεια της Ανατολής και νίκησε τις Αμαζόνες. Οι Αμαζόνες ήταν γυναίκες-πολεμιστές, που μέχρι τότε δεν είχαν ποτέ νικηθεί. Νικώντας τις ο ήρωας κατάφερε να πάρει τη ζώνη της βασίλισσάς τους, της Ιππολύτης.

Λένε πως οι περισσότεροι άθλοι του Ηρακλή συμβολίζουν προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής ή δοκιμασίες που οι νέοι έπρεπε να περάσουν. Έτσι για παράδειγμα οι Στυμφαλίδες όρνιθες, που σκότωσε ο Ηρακλής, συμβόλιζαν, σαν πουλιά του βάλτου, τους δαίμονες του πυρετού.

Σήμερα τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Η πρόοδος της ιατρικής έχει βελτιώσει τους όρους ζωής. Το πιο γνωστό αντιβιοτικό είναι η πενικιλίνη. Η εφεύρεσή της άλλαξε την ιστορία, σώζοντας πολλούς ανθρώπους από τον θάνατο.

Ένας άλλος δύσκολος άθλος του ήρωα ήταν ότι μπόρεσε να παλέψει με τον τρισώματο Γηρυόνη και στο τέλος να τον νικήσει και να πάρει τα βόδια του.

Ο «τρικάρηνος», όπως τον έλεγαν, Γηρυόνης των αρχαίων Ελλήνων θυμίζει πολύ ένα θεό των Κελτών, τον Τάρβος.

Ο Ηρακλής και ο Γηρυόνης.

Τα βόδια του Γηρυόνη.

Ο Ηρακλής έφτασε μέχρι το Γιβραλτάρ για να πάρει τα μήλα των Εσπερίδων. Τα μήλα αυτά έκαναν όποιον τα έτρωγε να είναι νέος για πάντα. Χρυσά μήλα δεν υπήρχαν μόνο στην ελληνική μυθολογία. Στη Νορβηγία υπήρχε μια θεά, η Ιντούν, που είχε ένα καλάθι γεμάτο με χρυσά μήλα, τα οποία έδινε μόνο στους θεούς.

Μπορείς να βρεις περισσότερες πληροφορίες για την πενικιλίνη και τα άλματα που έχει κάνει σήμερα η ιατρική και η βιολογία;

Ένα ακόμα μεγάλο κατόρθωμα:
ο Ηρακλής παίρνει τα μήλα των Εσπερίδων.

Τα μήλα των Εσπερίδων τα φύλαγε ένας φοβερός δράκοντας. Τον δράκοντα αυτόν τον είχε βάλει εκεί η θεά Ήρα. Για μια φορά ακόμα ο ήρωας βρέθηκε αντιμέτωπος μαζί της. Και για μια ακόμα φορά νίκησε. Πήρε τελικά τα μήλα και στον πορθμό του Γιβραλτάρ έστησε δύο τεράστιες ψηλές κολόνες, τις Ηράκλειες Στήλες.

Η Αθηνά συνοδεύει τον Ηρακλή
στους ουραμούς, μετά
το θάνατό του.

Το Γιβραλτάρ βρίσκεται σε μια χερσόνησο στο νοτιότερο άκρο της Ευρώπης. Συνορεύει με την Ισπανία, αλλά ανήκει στη Μεγάλη Βρετανία. Οι κάτοικοί του ασχολούνται κυρίως με τον τουρισμό και το εμπόριο.

-Τα παλιά χρόνια οι άνθρωποι θεωρούσαν ότι στο Γιβραλτάρ τελείωνε ο κόσμος.

Γιατί πίστευαν κάτι τέτοιο; Σήμερα τι ξέρουμε;

- Πώς πέθανε ο Ηρακλής;

- Μπορείς να βρεις και άλλους άθλους του Ηρακλή που να συμβολίζουν κάτι από την καθημερινή ζωή των αρχαίων; Για παράδειγμα προσπάθησε να ανακαλύψεις τι "κρύβει" ο μύθος για τον καθαρισμό της Κόπρου του Αυγεία, που ήταν ο 5ος άθλος του Ηρακλή.

- Χωριστείτε σε ομάδες με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου. Η κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει ένα μύθο που της αρέσει. Μετά εργαστείτε και παρουσιάστε τον στην τάξη.

Δεν ήταν μόνο οι Έλληνες που λάτρευαν τον Ηρακλή. Διαφορετικοί λαοί έχουν θεούς και ήρωες που μοιάζουν με τον Ηρακλή. Στην αρχαία Βαβυλώνα, οι Βαβυλώνιοι είχαν ένα θεό τον Εραγκάλ ή Νεργκάλ, που φορούσε λεοντή, κρατούσε ένα τεράστιο ρόπαλο και χειριζόταν καλά το τόξο, όπως και ο Ηρακλής.

Ο Ηρακλής με το ρόπαλο.

Ο Γιλγαμές.

Ο μεγαλύτερος ήρωας των Βαβυλωνίων, ο Γιλγαμές, έμοιαζε πολύ με τον Έλληνα Ηρακλή. Ο Γιλγαμές είχε ένα φίλο και συνεργάτη, τον Ενκιντού (όπως ο Ηρακλής τον Ιόλαο) ενώ η γυναίκα του, η Ιστάρ, έμοιαζε πολύ με τη Διάνειρα (τη γυναίκα του Ηρακλή).

Και οι δυο σκότωσαν άγρια και γιγάντια λιοντάρια, αλλά και τέρατα με πολλά κεφάλια, νίκησαν θείκους ταύρους και κατέβηκαν στον Κάτω Κόσμο.

Ο Μέγας Αλέξανδρος με τη λεοντή του Ηρακλή. Έτσι παρίσταναν πολλοί καλλιτέχνες τον Μακεδόνα βασιλιά.

- Γιατί μοιάζει ο μύθος του Ηρακλή με άλλους μύθους; Συζήτησε το θέμα αυτό με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου.
- Στους μύθους αυτούς συναντάμε κάποια κοινά στοιχεία που βρίσκουμε σε πολλά παραμύθια άλλων λαών.
Τέτοια κοινά στοιχεία είναι ο βοηθός που έχει ο ήρωας πάντα μαζί του, η πάλη του ήρωα με ένα τέρας και άλλα. Μπορείς να βρεις ένα παραμύθι της χώρας που ζεις, το οποίο να έχει αυτά τα θέματα; Παρουσίασέ το στην τάξη.

Στους άθλους του Ηρακλή ο αριθμός 12 λένε πως συμβόλιζε τα 12 σημεία του ζωδιακού κύκλου.

Μάλιστα ο Πήγασος έμαθε σε ένα ταξίδι με την παρέα του στην Ιρλανδία ότι στους ιρλανδικούς και ουαλικούς μύθους οι μήνες συμβολίζονται και με ζώα.

Οι περισσότεροι άθλοι του Ηρακλή έχουν να κάνουν με ζώα (βόδια, ταύρο, άλογα, κάπρο, ελάφι, πουλιά). Τοιχογραφίες σε σπήλαια και παραστάσεις πάνω σε σφραγίδες από τη Μεσοποταμία παριστάνουν έναν ήρωα- κυνηγό που μοιάζει με τον Ηρακλή. Ο μύθος λοιπόν του Ηρακλή φαίνεται να ξεκινάει από πολύ παλιά, από κάποιες τελετές για το κυνήγι και είναι σχεδόν παγκόσμιος.

- Γιατί άραγε τόσοι λαοί σε τόσο διαφορετικές περιοχές του κόσμου λάτρεψαν έναν ήρωα που πάνω από όλα ήταν κυνηγός; Τι ρόλο είχε το κυνήγι στη ζωή των ανθρώπων τα πολύ παλιά χρόνια; Ψάξε μαζί με τα παιδιά της τάξης σου να βρείτε πληροφορίες και να τις συζητήσετε στην τάξη.

Ένας μύθος έλεγε ότι ο Ηρακλής ήταν ο ιδρυτής των Ολυμπιακών Αγώνων. Διάβασε το κείμενο του Λυσία, που υπάρχει στην απέναντι σελίδα, και συζήτησέ το με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαιότητα.

Το άθλημα της πάλης.

Άθλημα των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Με ποιο σημερινό άθλημα μοιάζει;

«... και για άλλα πολλά και καλά έργα, άνθρωποι, αξίζει να μιλάμε για τον Ηρακλή και να τον θυμόμαστε, και το ότι ακόμα αυτός πρώτος ίδρυσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες για χάρη της Ελλάδας ...στον καλύτερό της τόποκαι έτσι με τους αγώνες αυτούς δημιουργήθηκε η φιλία και η ομόνοια μεταξύ των Ελλήνων».

Οι αρχαίοι Έλληνες οργάνωσαν τους Ολυμπιακούς Αγώνες για να τιμήσουν το Δία. Οι αγώνες έγιναν για πρώτη φορά το 776 π. Χ. και από τότε γίνονταν κάθε 4 χρόνια. Κρατούσαν 5 μέρες και έπαιρναν μέρος Έλληνες από διάφορα μέρη.

Εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούσαν οι αθλητές για να καθαρίζουν το σώμα τους, μετά τους αγώνες.

- Τι άλλο ξέρεις για τους Ολυμπιακούς Αγώνες;
- Συγκέντρωσε πληροφορίες από εφημερίδες για τους Ολυμπιακούς του 2004, που θα γίνουν στην Αθήνα.

Ο Έλληνας ολυμπιονίκης Κώστας Κεντέρης.

Αναπαράσταση της Ιεράς Άλτεις στην Ολυμπία.

Μέσα στα κατορθώματα των ηρώων που είδαμε μπορούμε να βρούμε τα 4 στοιχεία της Φύσης, που συναντήσαμε στην πρώτη ενότητα. Έτσι η φωτιά ταιριάζει με τον πόλεμο, η γη με τη γεωργία, το νερό με την υγεία και την καθαριότητα κ.λπ.

- Σε ποιους άθλους του Ηρακλή εντοπίζεις τα 4 αυτά στοιχεία; Συζήτησέ το με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου, στην τάξη.